

† **Monsignore Luka Jeran.** Minoli mesec je odložil pero eden izmed najmarkantnejših slovenskih pisateljev. Dne 27. mal. travna je umrl urednik »Zgodnje Danice«, kanonik in zlatomašnik Luka Jeran.¹⁾ Porodil se je v Javorjih nad Škofjo Loko dne 18. vinotoka l. 1818. ter pohajal malo šolo v Škofji Loki. Prvih pet latinskih šol je zvršil v Karlovcu, od koder je prišel l. 1841. v Ljubljano v retoriko, sedanjo 6. latinsko šolo. Naslednji dve leti je poslušal modroslovje na ljubljanskem liceju. L. 1843. je vstopil v tukajšnje semenišče ter kot bogoslovec tretjeletnik pel novo mašo l. 1845. v Poljanah nad Loko. Štiri leta in pol je pasel potem dušč izven Ljubljane, nekaj mesecev v Poljanah, dlje časa pa v Horjulu. L. 1851. so ga poslali za kaplana k sv. Petru v Ljubljano, kjer pa ni imel obstanka. Odonod je šel l. 1853. v Afriko, oznanjevat murom sv. vero. Tropsko podnebje pa mu ni ugajalo; bolan se je vrnil v domovino, kjer je l. 1854. nastopil kaplanstvo v trnovski cerkvi v Ljubljani. Še enkrat se je lotil misijonarstva v Afriki, pa bolezen ga je znova napotila domov. Odsihdob je kaplanoval v Trnovem do l. 1869., ko se je kot papežev komornik in monsignore preselil v ljubljansko stolno župnišče. L. 1882. je dobil Čemažarjev kanonikat.

Izredno plodovito Jeranovo delovanje spada v cerkveno-slovstveno in kulturno zgodovino. Ako odtegnemo prve početke njegovega pisateljevanja, moramo priznati, da je vse njegovo slovstveno delovanje merilo na to, da se ohrani in ukrepi našemu narodu vera. Večina knjižnih del pokojnega Svitoslava — ta psevdonom je rabil Jeranu pogostoma v »Novicah« in v »Danici« — večina njegovih knjižnih del je nabožna. On je spisal celo vrsto »Šmarnic«, molitvenikov, življenjepisov raznih svetnikov, pridig, asketiških knjig; sodeloval je pri Volčevem sv. pismu, pri »Zlatem veku«, pri »Slovenskem cerkvenem časopisu«, ki ga je bil osnoval sredi leta 1848. dr. Janez Zl. Pogačar ter naslednje leto prelevil v »Zgodnjo Danico«, a to sta l. 1852. prevzela A. Zamejic in L. Jeran. Od l. 1856. — torej celih 40 let pa je bil krmar »Zg. Danici« Jeran. Vsaka številka, vsaka stran tega časopisa priča, kako je dihtel njegov urednik za sv. vero. Skoro da je ni katoliške naprave, niti misijona, za katerega ne bi bil on odprl milodarnega predalčka na zadnji strani »Zgodnje Danice«.

Slovstvena zgodovina bode vedno častno omenjala Jerana. On spada med tiste može, ki so dali našemu narodu, kar je njegovega. Stanko Vraz je tiščal ilirščino v našo knjigo. Tudi Jeran mu je bil izprva zvest učenec. Kot bogoslovec mu je l. 1843. in 1844. dopisoval ilirski.²⁾ Kmalu pa je slovo dal ilirščini ter se poprijel narodnega jezika. On je pripomogel, da je zmagala slovenščina kot slovstveni jezik.

Drugo zaslugo Jeranovo je lepo poudarjal dr. Janez Bleiweis ob dvajsetletnici »Novic«, rekoč: »Nikoli ne pozabim, da mi je bil g. L. Jeran prijazen pomočnik.« Pokojnemu »očetu slovenskega naroda« ni še gladko tekla slovenščina, ko je l. 1843. jel izdajati »Novice«. V svojih uredniških stiskah se je zatekal v semenišče k Jeranu, ki je bil kot marljiv učenec Metelkov dobro podkovan v slovenščini. On je bil kot bogoslovec desna roka Bleiweisova.

¹⁾ Glej »Jezičnik« XXVII.

²⁾ F. Markovič, Stanko Vraz.

Iz Karlovca je bil prinesel Jeran ogenj slovanskega navdušenja, ki se najlepše zrcali v njegovih rodoljubnih pesmih. Kako lepe so njegove: »Tri solze kralja Rastislava«, kako živahno je dramtizovana pesem: »Ali smem Slovenec biti«, kako vneto se glasi: »Tam, kjer beli so snežniki«. Poslednjo in dokaj drugih je prevedel iz češčine. Tu naj opomnim, da je poleg češkega poznal do malega vse slovanske jezike. Vešč je bil tudi italijanščini, madjarščini in arabščini. Večina Svitoslavovih pesmi seveda opeva verske predmete. Med nabožnimi pesmimi so posebno lepe nekatere Marijine.

Jeran je bil goreč častilec Koseskega, katerega je proslavljal v »Novicah« in v »Danici«, ter nasprotnik Prešernov. Nadaljeval je v 18. stoletju započeto borbo zoper narodne pesmi, dasi jih je kot dijak sam nabiral ter pošiljal Vrazu.¹⁾ Kadar je izšla kaka slovenska leposlovna knjiga, jo je sprejel z jako osoljenimi opazkami v »Danici«, trdeč, da takega pohujšljivega blaga ni treba Slovencem. Do zadnjega dihljaja je svaril rojake pred »babeževskim« slovstvom. Nasprotnik je bil tudi našemu listu, toda bil je tudi kot nasprotnik poštenjak. Izza njegove polemike nikdar ni štrlel napuh, nego istinita, blaga verska vnema. Novodobnega zavijanja in natolcevanja ni poznal Jeran. Njegova pisava je izvirna, polna drznih konstrukcij; zabeljeval jo je pogostoma s svojimi skovankami, ki nas živo spominjajo pravila, katero daje Prešernov pisar učencu: . . . »K tem deni konce: *ača, išče, ulja, on, ovka, ovec*, druge pritikline.« Trdovratno se je držal polglasnega *e* pred *r*. Jako nerad se je ločil od gorenjskega *š* mesto *šč*.

Ob Jeranovem grobu plaka učeca se mladina. Njej je bil s svojo dijaško kuhinjo, za katero je neutrudno nabiral doneske pri svojih mnogoštevilnih znancih, pravi oče. Naša kulturna zgodovina ga bode imenovala mej največjimi dobrotniki slovenskega dijaštva. Blag mu bodi spomin!

—o—

† **Josip Škofic**. Dne 18. m. m. je preminil v Ljubljani, po kratki, a mučni bolezni g. Josip Škofic, c. kr. sodni pristav v Vel. Laščah. Gotovo je nepričakovana vest o njegovi smrti presenetila in nemilo užalila vse njegove mnogobrojne tovariše in znance, ki so vsi čislali pokojnika zaradi njegovega skromnega in ljubeznivega značaja. A ne samo kot bivšemu kolegu posvečujemo rajniku te vrstice, ampak tudi kot slovstveniku. Živo nam je še v spominu, kako se je začel, prišedši na Dunaj, zanimati za slovstvo. Tačas (1878—1880) je še izdajal Stritar »Zvon«, in da je Stritar v odlično svoje glasilo sprejemal tudi Škofičeve povesti — priobčene so bile pod psevdonomom »Josephus« — samo to dejstvo že priča dovolj o pisateljski nadarjenosti pokojnikovi.

Že lani je iskal rajnik opešanemu zdravju leka v Bledu, kjer je bival dlje časa pri »Petranu«, in ondotno bivanje mu je dobro delo, kakor je bilo videti. Zato nas je prav iznenadilo, ko je pred par tedni prišel iskat zdravja v — Gorico; a tedaj mu je bilo že vtisnjeno na lice smrtno znamenje. In res je Škofic sam kmalu uvidel, da je Gorica pač Nizza zdravim, ne pa — neozdravnim bolnikom, in vrnil se je v domači kraj, odkoder smo že za malo dni prejeli žalostno vest o njegovi smrti.

Bodi mu blag spomin!

¹⁾ Fr. Markovič, St. Vraz.